

L'ENSENYAMENT EN TEMPS DE LA REPÚBLICA A LA PLANA D'URGELL (1931-1939)

per Esteve Mestre i Roigé i Ton Solé i Bonet

1. LA SITUACIÓ

Els alumnes que van anar a l'escola en temps de la República, des de l'any 1931 fins al 1939, van ser afortunats, tot i haver de suportar les contradiccions i desgràcies d'una guerra.

L'escola d'abans de la República solament ensenyava a llegir, escriure i les quatre operacions bàsiques. El mestre era el protagonista i no calia comprendre ni entendre, només calia repetir i obeir. A l'escola s'estava quiet i callat, treballant o fent veure que es treballava i amb l'atenció posada en no rebre algun que altre càstig. Aquesta realitat escolar tenia la seva raó de ser perquè l'ensenyament tenia poca consideració social, els governs hi dedicaven pocs recursos, faltaven escoles i la majoria de les que hi havia estaven en un estat lamentable. Per acabar-ho d'arreglar els mestres estaven mal pagats, d'aquí l'expressió "*passar més gana que un mestre d'escola*" i poc valorats, i la seva formació pedagògica era molt deficitària.

Amb la caiguda de la dictadura de Primo de Rivera al 1930, l'exili d'Alfons XIII i la proclamació de la II República, el 14 d'abril de 1931, la realitat de l'ensenyament canvia radicalment, el nou govern assumeix un seguit de reptes per modernitzar Espanya: la reforma agrària, la reforma militar, les noves relacions entre Església i Estat, entre Espanya i Catalunya i, sobretot, el gran repte de la reforma educativa.

1.1. L'ANALFABETISME

Els republicans trobaren un país amb un alt índex d'analfabetisme. A la taula següent es pot observar l'elevat nombre d'analfabets que hi havia a Catalunya, més o menys semblant o igual que a Espanya.

Catalunya	Població analfabeta
Barcelona	54 %
Girona	59 %
Lleida	64 %
Tarragona	66 %

Font: www.memoria.cat

Al 1908, el 65% de la població de les comarques de Lleida era analfabeta. Al 1931 un 28 % dels homes i un 32 % de les dones encara no sabien llegir. A aquesta preocupant realitat cultural del país s'hi afegia la falta d'escoles (408 escoles per construir) i no hi havia suficients mestres per a poder atendre tota la població en edat escolar.

1.2. L'ENSENYAMENT, OBJECTIU PRIORITARI DEL GOVERN REPUBLICÀ

El país tenia grans mancances culturals i educatives però els governants republicans creien fermament que l'educació era la peça clau en la construcció d'un país. Volien transformar la societat des de l'escola i, per això, feren de l'ensenyament i la cultura un dels objectius prioritaris de la seva acció de govern.

Per dur a terme la seva concepció de l'educació planificaren un ambiciós projecte de reforma del sistema educatiu que tenia com a eixos bàsics:

- a) Crear un model d'escola per a tothom, obligatòria, gratuïta, laica, unificada i activa. Inspirada en els principis pedagògics de l'Escola Nova.
- b) Construir centres escolars per a escolaritzar tota la població. Es pretenia construir més de 17.000 centres escolars. El pressupost d'educació augmentà un 50% .
- d) Dignificar la figura del mestre, formar-lo professionalment i prestigiar-lo socialment.
- d) Universalitzar l'educació i l'accés a la cultura fent-la arribar als pobles de les zones rurals, promovent campanyes com les Missions Pedagògiques amb ofertes de teatre, servei de biblioteca, jocs per als infants, conferències, música o cinema.

2. L'ENSENYAMENT A LLEIDA. EL GRUP BATEC.

Polítics i mestres caminaren junts en aquesta direcció i es creà un clima de canvi en la pràctica escolar, en l'educació i la cultura del país. A les comarques de Lleida, entre el 1931 i el 1935 es crearen 136 escoles noves i augmentà la plantilla dels mestres: de 810 mestres que hi havia es va passar a 1072.

A la Plana d'Urgell, en el mateix període, també es posaren en funcionament nous centres escolars, així al maig de 1932 es crearen 2 escoles unitàries de nenes a Bellpuig i a l'octubre de 1935 s'inaugurà la nova escola pública d'Ivars d'Urgell amb 2 unitats per a nens, 2 unitats per a nenes i 1 de pàrvuls. Dos anys més tard i donat l'augment de la població, el Comitè de l'Escola Nova Unificada (CENU) creà una nova aula de nens.

Escola construïda a Ivars d'Urgell. Inaugurada el 1935.

Pel que fa a la formació dels mestres, Catalunya novament va ser capdavantera. Al 1931 es creà l'Escola Normal de la Generalitat per formar els mestres que havien de nodrir la xarxa d'escoles de Catalunya amb un programa d'estudis professionalitzadors de tres anys i un de pràctiques. I, per posar al dia els mestres que ja estaven exercint, s'organitzaren cursos de formació de tres mesos de durada, que consistien en una formació teòrica que es duia a terme a cada capital de província i unes pràctiques que es feien en el mateix centre on ja exercien. Finalment, hi havia un temps per completar la formació cultural del mestre vehiculada des de la Universitat.

La importància de la formació permanent del professorat en aquesta reforma educativa quedà reflectida en la decisió de la Generalitat de reprendre les Escoles d'Estiu, restablertes per la Diputació de Barcelona al 1930, després del parèntesi de la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930). Tenien l'objectiu de la formació del professorat i la difusió de les idees renovadores en l'ensenyament. Aquestes escoles d'estiu se celebren fins a l'any 1935 i se suspelen a partir del 1936 per causa de l'aixecament militar feixista.

Un altre fet important a remarcar és la voluntat dels mestres i les mestres de les escoles públiques de les zones rurals d'organitzar-se i desenvolupar activitats pedagògiques per sortir de l'aïllament que comportava l'escola rural i a la vegada poder actualitzar els seus coneixements i compartir les seves experiències. Un exemple singular fou el Grup BATEC que agrupava els mestres i les mestres de les escoles rurals de les comarques lleidatanes. Tots eren pedagogs i pedagogues entusiastes que es reunien de manera informal una tarda a la setmana per compartir, debatre i contrastar les experiències i obrir l'escola a la societat.

A les reunions de Batec hi tingué molta influència l'inspector d'ensenyament Herminio Almendros, persona activa i compromesa que animà el col·lectiu de mestres de la seva zona escolar a participar-hi. A començament dels anys trenta, Almendros viatjà a França, on conegué el mètode Freinet, i tornà a Lleida entusiasmada amb la idea d'implantar-lo a les escoles. La pedagogia de Celestin Freinet es fonamentava en un model d'escola que partia de la realitat quotidiana per ensenyar i aprendre, una petita impremta era la eina que utilitzaven els alumnes per editar els seus treballs i difondre els seus coneixements més enllà de les parets de l'aula. Els mestres del Grup BATEC van ser pioners en utilitzar les pràctiques Freinet a Catalunya i a l'estat espanyol.

3. L'ESCOLA DE LA REPÚBLICA. EL QUADERN DE ROTACIÓ DE LINYOLA.

Els alumnes de l'escola de la II República van tenir una escola de qualitat, una escola que ensenyava a pensar, formava ciutadans i dignificava i reconeixia socialment el paper dels mestres. L'educació a Catalunya va viure el millor moment de la seva història amb una escola oberta, compromesa i al servei del país, catalana, moderna, coeducadora i laica, on es fomentava el coneixement a partir de l'observació i l'experimentació amb mètodes pedagògics avançats. Són molts els indicadors que tenim d'aquest canvi i el bon fer de les escoles de Catalunya, de tots; els Quaderns de rotació són uns testimonis privilegiats.

Pol Galitó, regidor de l'Ajuntament de Linyola, recuperà el Quadern de Rotació del Sr. Pau Farrús, mestre d'aquest poble el curs 1935-36. El quadern és una mostra de la feina feta a l'aula. Uns alumnes, de manera rotativa, en van escriure

el text i altres en van fer les il·lustracions, sent una radiografia dels treballs dels alumnes i de la pràctica docent del mestre.

Una lectura atenta d'aquest quadern de rotació permet comprovar com el mestre incorporava a la seva pràctica docent les noves maneres d'ensenyar i aprendre inspirades en les pràctiques escolars de principis del segle XX i en els corrents de pensament de pedagogs europeus com Ovidi Decroly, Maria Montessori o Celestin Freinet. L'ús de noves metodologies didàctiques i de la llengua catalana són dos elements presents en el contingut del quadern.

Després de la Revolució Francesa, l'educació passà a ser una prioritat social i l'escola és utilitzada com a agent socialitzador i com a instrument per a formar no solament les classes dominants sinó també per a controlar les classes dominades –Morente Valero, Fracisco, 1997–. L'educació ocupa un lloc predominant en les polítiques dels governs de torn i des d'aquell moment pensadors, filòsofs i pedagogs van promoure noves maneres d'ensenyar i noves maneres d'aprendre. Un dels principis més revolucionaris i en el que tots coincidien era que el nen o la nena havia de ser el protagonista de l'educació: *“L'escola ha de ser per al nen, no el nen per a l'escola”*.

Aquest principi demanà una nova mirada sobre el concepte d'ensenyar i aprendre i comportà un gir molt important en la manera de fer del mestre. Aquella persona malhumorada, amb pocs coneixements de la didàctica, que feia de mestre d'escola a finals del segle XIX ja no servia per estar davant d'una aula.

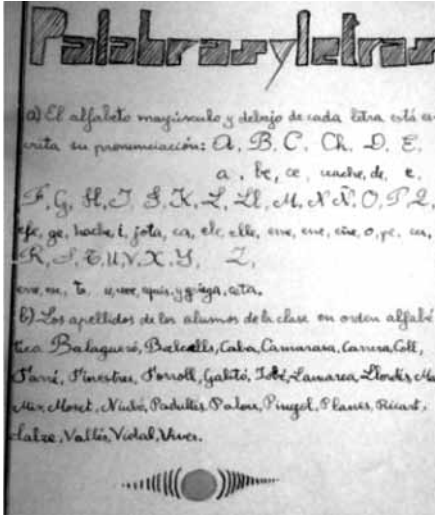
En el quadern de rotació de l'escola de Linyola hi ha indicadors d'aquesta nova manera de fer de mestre. Pau Farrús era un mestre professionalment inquiet i compromès amb l'educació dels seus alumnes. En les primeres pàgines hi ha enregistrats els nivells d'instrucció dels seus alumnes, les seves competències en les diferents matèries i l'evolució de cadascú, posant de manifest que aquest mestre tenia coneixement del seu grup d'alumnes i podia organitzar les activitats atenent als seus nivells. Aquest és un indicador de qualitat de l'escola de Linyola i una mostra de com s'aplicaven a l'aula els principis pedagògics innovadors que van revolucionar l'ensenyament de principis del segle XX.

La inquietud i el compromís de Pau Farrús vers l'educació de l'alumnat era generalitzat en la majoria dels mestres i les mestres que hi havia al davant de les escoles de la plana de Lleida en aquella època.

3.1. LA INFLUÈNCIA DELS PEDAGOGS EUROPEUS EN L'ENSENYAMENT

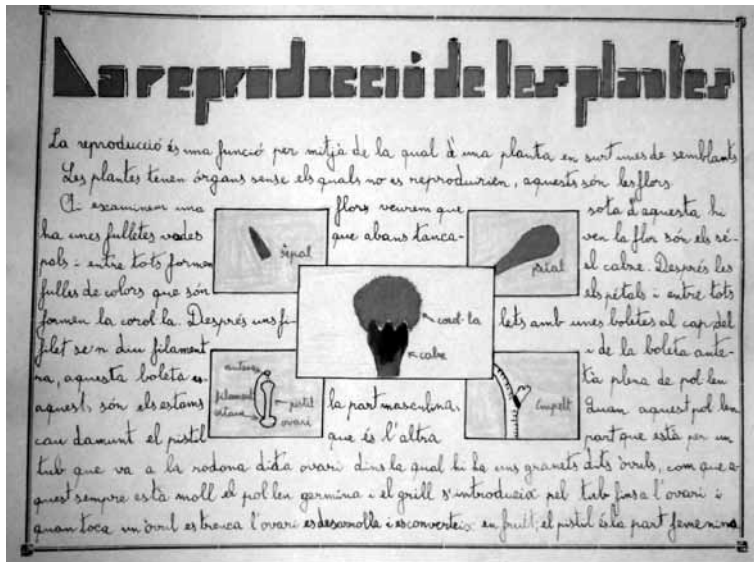
Els treballs dels alumnes que trobem en el Quadern de Rotació són un reflex dels referents pedagògics de la pràctica docent del mestre. L'aprenentatge de la llengua, el coneixement de l'entorn o l'ús de l'escriptura com a mitjà de comu-

nicació són alguns exemples de l'aplicació dels fonaments teòrics de pedagogs europeus.

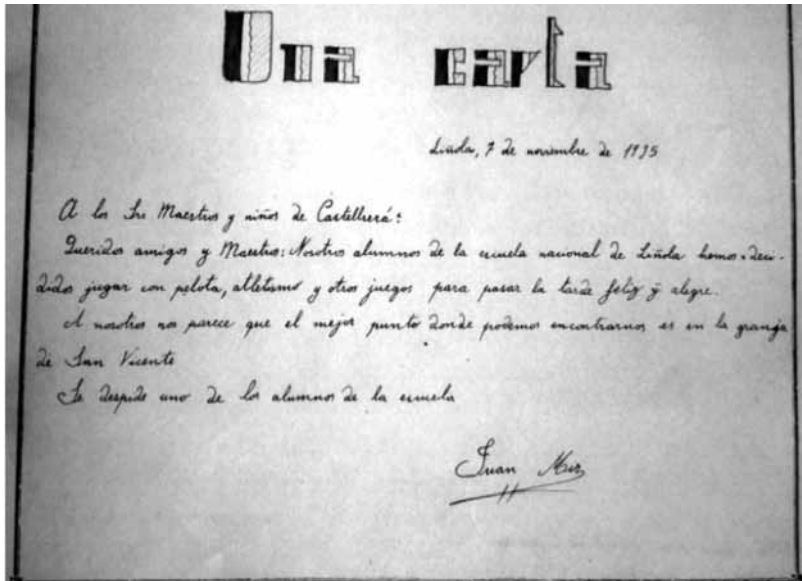

Treballs del quadern de rotació del mestre Pau Farrús. Linyola curs 1935 - 1936

Maria Montessori, (Ancona 1870, Holanda 1952). Va posar de relleu la importància dels sentits a l'hora d'aprendre i incorporar coneixements. Els alumnes treballaven les lletres de l'alfabet en contextos i tipologies diverses, com, per exemple, ordenar els cognoms dels companys de la classe o aprofitar la grafia d'una lletra per emfasitzar un títol...

Ovidi Decroly (Bèlgica, 1871-1932). La seva aportació més important fou utilitzar els elements més propers i vitals de les persones com a font de coneixement. Les necessitats bàsiques són objecte de l'educació, organitza els coneixements en Centres d'Interès i el punt clau de l'aprenentatge dels infants són els seus interessos i la seva curiositat natural per aprendre.

Celestin Freinet, (Gars. França, 1896-1966). La seva aportació fou promocionar una escola democràtica i compromesa amb l'entorn, fonamentada en el treball cooperatiu com a element transformador de la societat. El treball en equip i l'assaig i error eren el pal de paller de les activitats a l'aula. El text lliure, les conferències, la correspondència o la impremta són els recursos educatius més utilitzats.

Aquests tres pedagogs europeus van tenir contactes amb la comunitat educativa de Catalunya. Montessori, va participar personalment a l'escola d'estiu de 1914 i visqué llargues temporades a Barcelona, on va crear la seva pròpia escola. Decroly, a l'any 1907, inicia un seguit de contactes personals amb el professor Ferrer i Guàrdia, impulsor de l'escola moderna, i amb motiu del segon congrés de Psicotècnia al 1921 celebrat a Barcelona, mantingué diferents trobades amb grups de mestres. Les tècniques de Freinet, com s'ha dit abans, van copsar l'interès d'un grup de mestres de les comarques de Lleida que, a través del grup BATEC, creat als inicis de l'any 1930, desplegaron una gran tasca de difusió. Celestine Freinet va participar a l'escola d'estiu de l'any 1933 i al primer congrés de la Cooperativa de Tècniques Freinet, celebrat a Lleida l'any 1934.

L'elaboració dels quaderns de rotació va començar al segle XIX, essent a finals d'aquest segle quan començà a popularitzar-se, però no va ser fins a la República que es va generalitzar el seu ús a les escoles. La dictadura de Franco, al 1938, ordenà a les escoles que en el quaderns de rotació de l'alumnat hi havia de constar el treball diari fet sobre la temàtica religiosa i patriòtica.

4. QUÈ SE'N VA FER D'AQUELLS MESTRES ACTIUS, COMPROMESOS, ENTUSIASTES I AMB GANES DE CANVIAR L'ESCOLA?

En el temps de la II República, tant els governants com la majoria de mestres treballaven per aconseguir una escola racional i laica, en la qual el coneixement científic es prioritzés per damunt de dogmatismes i creences. S'ensenyava a partir de les vivències personals i de l'entorn a través de l'observació, l'experimentació i la comunicació del coneixement adquirit. Es promovia les relacions entre iguals, el compromís amb l'entorn i els valors de la democràcia traspuaven en el dia a dia de l'escola.

La Guerra Civil va truncar aquest camí cap al progrés. Els governs republicans no van tenir temps per consolidar aquest model d'escola i els mestres compromesos i innovadors van ser empresonats, afusellats, depurats o apartats de l'escola. Altres es van exiliar a altres països com en el cas del mestre Pau Farrús, exiliat a Mèxic. Un 11% del professorat català, més de quatre-cents cinquanta, es van exiliar.

Aquesta situació va empobrir enormement l'educació del nostre país, molts d'aquells bons mestres no tornaren a l'escola i aquells que continuaren van haver d'acatar les directrius imposades pel règim franquista.

5. LA FI DE L'ESCOLA REPUBLICANA. LES DEPURACIONS I LA REPRESSIÓ AL MAGISTERI. L' ESCOLA FEIXISTA

El règim franquista necessitava implantar una nova escola que inculqués a les noves generacions els valors d'un estat totalitari, fonamentat en els principis de la "Falange Española" y del Catolicisme i per fer realitat el seu projecte necessitava mestres compromesos i fidels amb la doctrina educativa del règim. El franquisme esborrà tota l'obra educadora de la República i hi imposà la seva ideologia radicalment contrària. Dues van ser les estratègies utilitzades: *la repressió i l'adoctrinament*.

La conquesta dels pobles per part de les tropes franquistes comportava una dura repressió contra la població, en general, i els mestres, en particular. Els que no van ser empresonats o afusellats, van haver de passar pel control de les comissions depuradores que funcionaven en cada capital de província. La O.M. de 28.01.1939 disposà la suspensió de feina de tots els funcionaris d'ensenyament.

Per tornar a exercir havien de demanar la rehabilitació corresponent en un termini de quinze dies, presentant una instància on havien de declarar el seu grau d'afecció a la República i l'adhesió al Glorioso Movimiento Nacional, un certificat del capellà, un de l'alcalde, un de la Guàrdia Civil i un del cap local de la F.E.T. i de les J.O.N.S.

La repressió no es reduí a les execucions i als empresonaments, sinó que va comprendre uns altres aspectes també importants de la vida quotidiana de les persones. Les represàlies econòmiques, i molt especialment les professionals, van ser una de les armes preferides de les autoritats franquistes per aconseguir un doble objectiu: sancionar conductes passades i prevenir conductes futures (*Morente Valero, Francisco. 1997*).

La repressió del magisteri va tenir un paper clau en la consolidació del nou règim: per una part eliminant (o neutralitzant) el sector més lligat als corrents pedagògics més avançats, com també aquells qui s'havien compromès en la reforma amb profunditat de les estructures socials, culturals i econòmiques del país i els qui defensaven una escola amb el català com a llengua d'ensenyament; per una altra, paralitzant amb alguna lloable excepció els qui, havent superat la depuració sense sanció, veien com quelcom més que una possibilitat la pèrdua del lloc de treball si no s'aplicaven amb disciplina les consignes que sortien de les autoritats educatives; i, finalment, la depuració obrí camí a l'escalafó del magisteri a milers d'addictes al *Nuevo Estado* (militars, excombatents, excaptius i familiars de tots ells), tot generant un insuperable empobriment del personal docent de l'escola pública i de l'educació del país en general

5.1. LA DEPURACIÓ EN ALGUNS POBLES DE LA PLANA D'URGELL

La depuració de la totalitat dels mestres de les escoles de la plana d'Urgell va tenir la mateixa incidència que a la resta del país. Un 70 % dels expedients incoats per la Comissió Depuradora de Lleida es van resoldre sense càrrecs i la resta van ser sancionats en més o menys grau segons els càrrecs que se'ls imputà. Les sancions imposades com a conseqüència del procés de depuració eren:

- 1) Trasllat forçós amb prohibició de sol·licitar càrrecs vacants durant un període d'un a cinc anys.
- 2) Suspensió de sou i feina d'un mes a dos anys.
- 3) Postergació des d'un a cinc anys en les sol·licituds de plaça.
- 4) Inhabilitació per a l'exercici de càrrecs directius o de confiança.
- 5) Separació definitiva del servei.

Una petita mostra de la informació documentada sobre alguns mestres de les poblacions de Barbens, Vilanova de Bellpuig i Ivars d'Urgell permet conèixer diferents trajectòries i el que els va comportar la depuració en la seva vida professional.

BARBENS.- La mestra Aurèlia Arjó Nart va ser mestra propietària de l'escola de Barbens entre el 1934 i el 1937. La Generalitat de Catalunya va convocar un concurs de trasllats especial per cobrir les places de mestres de la Val d'Aran. Les mestres Aurèlia Arjó Nart i Jovita Vidal, ambdues propietàries a l'escola de Barbens, hi van participar, però el 18 d'abril de 1938 la Val d'Aran va ser envaïda per l'exèrcit de Franco i tots els mestres que hi estaven treballant foren cessats i la comissió de depuració provincial sancionà Aurèlia Arjó a no poder exercir càrrecs de confiança i de direcció durant dos anys. Les dues mestres no van poder retornar a la seva escola perquè el poble encara estava en mans del "ejército rojo" i tampoc pogueren presentar-se a la secció administrativa d'ensenyament de Lleida perquè encara era a Saragossa i la carretera de Balaguer a la frontera francesa (la que passa per la Val d'Aran) era "batida por la artilleria". Donat que Barbens no fou ocupat per l'exèrcit nacional fins el dia 9 de gener de 1939, es quedaren sense escola durant uns mesos.

Al maig de 1940, Aurèlia Arjó presentà un recurs demanant l'anul·lació de la sanció que es va resoldre al 1943, en què la confirmaren en el càrrec però continuà inhabilitada per als càrrecs directius.

VILANOVA de BELLPUIG.- Roger Rivera Alegre. Nomenat mestre de l'escola de nens de Vilanova a l'octubre de 1934. A l'igual que tots els funcionaris d'ensenyament, fou cessat, però al gener de 1941 va ser confirmat en el càrrec de mestre, això sí, sense cobrar els sous deixats de percebre durant el període que estigué cessat.

IVARS d'URGELL.- Josep Güibas Costa. A proposta del Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU) al juliol de 1937, el Conseller de Cultura el nomenà Delegat Regional de Primer Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Segons l'informe del Cap de la secció administrativa de 1a. Ensenyança de Lleida, Güibas va acceptar el càrrec d'Inspector del CENU. Era fill de Manresa i acabada la guerra estigué internat al camp de concentració de Toro (Zamora). Al maig de 1942, com a conseqüència de la resolució de l'expedient de depuració, se li va imposar la sanció de separació definitiva del magisteri i se'l va donar de baixa de l'escalafó dels mestres públics. Encara que presentà un recurs, al 1944 se li ratificà la sanció.

5.1.1. ALGUNS MESTRES DE BELLPUIG DURANT LA REPÚBLICA

En publicar aquest treball als Quaderns, encara que no sigui l'objecte del nostre estudi, hem recollit unes dades de mestres que feren classes a Bellpuig durant la República i junt al quadre que acompanyem, aportem unes notes complementàries:

- El maig de 1934 es nomenava com a mestra interina Maria Folguera.
- El 26 de juny de 1934. Mestres Manuel Brunet, Ricard Vilamajó, Antoni Llarden i Elena de Lara, Delfina Folguera i Laura Vila acompanyaren els nens i nenes de l'escola de Bellpuig a Tarragona.
- El novembre de 1934, Ramon Armengol Novau era nomenat mestre interí.
- El gener de 1935 Maria del Rosario Gili Mir cobreix la vacant deixada el desembre del 1934.
- El juny de 1935 era nomenada mestra interina Amparo López.

BELLPUIG

MESTRE/A	POSSESIÓ	CESSAMENT	MOTIU DEL CESSAMENT	DEPURACIÓ
Teresa Culleré Quixal	setembre de 1934			Confirmada en el seu càrrec al maig de 1940
Carne García Pons	gener de 1922	febrer de 1933	Jubilació per tenir 65 anys	
Josep Farran Griñó				Confirmat en el seu càrrec al maig de 1940
Rosario Lladós Salazar				Confirmada en el seu càrrec al maig de 1940
Antonia Simó Arnó	novembre de 1934			Confirmada en el seu càrrec al maig de 1940
Amelia Facerias Buisán	novembre de 1934	novembre de 1941.	Se li concedeix una extenció il·limitada	El govern de la República la destitueix definitivament a l'agost de 1936. Confirmada en el seu càrrec pel govern franquista, al febrer de 1939 es reintegra de nou a l'escola
Joan Tarrés Figueres			Un dels càrrecs que consta en el seu expedient és el de treballar en una escola del CENU de Bellpuig	
Manel Brunet Escola	abril de 1921	octubre de 1934	Trasllat a Tarragona	Confirmat en el seu càrrec al juny de 1940

Josep M. Vallés Raspallo	octubre de 1934	gener de 1937	S'incorpora a l'exèrcit.	El 25 gener 1935 fou nomenat director
Ricard Vilamajó Pifarrer	setembre de 1922	octubre de 1934	Trasllat a Hospitalet	Rehabilitat sense càrrecs.
Francesc Baldomà Mogues	novembre de 1934			Confirmat en el seu càrrec al maig de 1940
Camilo Abadía Gregori	abril de 1928	agost de 1933	Trasllat a Xixona (Alacant)	
Antonio Heredia Marcellí	octubre de 1933	juliol de 1934	Trasllat a Osca	
Mercedes Griño Guillen				Rehabilitada provisionalment
Dolores Caravaca Vicente	novembre de 1941	gener de 1942	Donada de baixa perquè segons l'informe de la Inspecció va abandonar l'escola.	Apartada del servei
Maria Solé Sabarís	juny de 1932	octubre de 1933	Dimissió. Al juny de 1934 es reintegra i al novembre trasllat a Vilanova de la Barca	Confirmada en el seu càrrec al maig de 1940
Josefa Barbat Miracle	juliol de 1934	maig de 1935	Excedència il·limitada	
Montserrat Sala Sala	juliol de 1946			Va venir desplaçada de Palau d'Anglesola i dos anys inhabilitada per a càrrecs directius
Rosario Lladós Salazar	novembre de 1934			Confirmada en el seu càrrec al maig de 1940

Font: elaboració pròpia

EPÍLEG

El present treball és acadèmic, però darrera de les dades, dels noms dels mestres i les mestres, hi ha una doble tragèdia, la que visqueren els mestres per tornar a ensenyar passant pel tràngol de la depuració i la repressió i el canvi que visqueren els nens i nenes que s'havien educat en les escoles públiques de la República.

La maquinària totalitària del règim franquista funcionà a la perfecció en el terreny escolar, la falta d'informació, la propaganda continuada i la censura sistemàtica instal·laren una nova "normalitat" educativa. Exceptuant una minoria de centres educatius que, treballant en silenci, mantenien viva la pedagogia de la República, la resta de mestres s'adaptaren a les normes i directrius imposades.

Alumnes del mestre Pau Farrús encara tenen en el seu record l'escola que van viure. Són capaços de parlar d'un canvi important en la seva vida i en la manera de fer a l'escola. De decidir cada dilluns el treball a fer durant la setmana, d'organitzar el treball en grup, de fer observacions, de preparar conferències, de desenvolupar tot un treball de cooperació i de viure i traspuar uns valors democràtics van passar a penjar la bandera espanyola cada matí, abans d'entrar a l'escola, tot cantant el Cara al Sol amb la mà alçada i a fer aprenentatges memorístics i a repetir mecànicament els continguts dels llibre de text.

La religió esdevingué un eix bàsic de l'ensenyament i estava present en el dia a dia de l'escola aprendre el catecisme; l'obligatorietat de l'assignatura de religió i la pràctica religiosa van prendre una gran dimensió.

El règim franquista tingué l'Església Catòlica com a aliat compromès fins al moll de l'os i l'escola quedà immersa en els principis del nacional-catolicisme que imposà un zel obsessiu per una moralitat catòlica súper estricta.